

The great divergence : The rest VS the west (17)

วิถีทุนนิยม

● ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิกรม

เนื่องจากประวัติศาสตร์มีความสำคัญ

ความแตกต่างทั้งหลายที่เราพบระหว่าง
ละตินอเมริกากับอเมริกาเหนือต่างๆ ที่เริ่มต้น
คล้ายๆ กันก็มาจากการแตกต่างในเส้นทาง
เดินของประเทศในสองทวีปนี้ ขณะที่ใน
อเมริกาเหนือพัฒนาการของสังคมเป็นไป
ในทิศทางที่เปิด ปัจจัยต่างๆ ในกลไกด้าน
สถาบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง
มีวิวัฒนาการไปในทางที่คนทุกคนไม่ว่า
เชื้อชาติใดศาสนาใดล้วนมีโอกาสซึ่งจะทำให้
เกิดการสร้างสรรค์ความคิด ความรู้ ความ
หลากหลายที่จะทำให้เศรษฐกิจและสังคม
มีพลวัต จนกระทั่งประเทศในละตินอเมริกา
ได้เอกราช สเปนปกครองประเทศใน
อาณานิคมเหล่านี้อย่างสังคมที่ปิด

สิ่งที่สเปนสนใจมากที่สุดคือแร่เงินและ
ทองคำเหมืองในเม็กซิโกและเปรูโดยใช้แรงงาน
คนอินเดีย และต่อมาหลังจากเอพิการะหว่าง
ปี 1500 และ 1600 ประมาณ 1.5 แสนกิโลกรัม
ของทองและ 7.4 ล้านกิโลกรัมของเงินมาถึง
สเปนจากอเมริกา จจึงอยู่จนช่วยให้สเปนเป็น
จักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ขณะสงครามไปทั่วอย่างน้อย
กว่าสองร้อยปี แต่ก็เหมือนกับประเทศที่ถูก
สถาปนาจากการที่มีทรัพยากรมาก สเปนอ่อนแอ
เป็นประเทศยุโรปขายของที่ต้องไล่กวาดอังกฤษ
และยุโรปตอนเหนือตลอดศตวรรษที่ 19

มรดกที่สเปนมอบให้แก่ละตินอเมริกา
มาตลอดจนถึงปัจจุบันคือระบบสังคมและ
เศรษฐกิจที่เกื้อกูลแก่คนจำนวนน้อยแค่
หยิบมือ มันอาจจะเปลี่ยนมือจากชนชั้น
มาที่ขุนนาง นักบวช นักกฎหมาย เจ้าที่ดิน พ่อค้า
และนักการเมืองระหว่างช่วงอาณานิคมจนถึง
ได้เอกราช สเปนจึงจับกับศาสนาจนทำลาย
พื้นฐานและความหลากหลายทางเศรษฐกิจ
เห็นได้ชัดจากการขับไล่มุสลิมและพวกยิว
ออกจากสเปนในปลายศตวรรษที่ 15 ใน
อาณานิคม สเปนไม่ยึดหยุ่นเหมือนโปรตุเกส
ไม่ยอมให้ชาวต่างชาติเข้ามา แม้จะเป็นคาทอลิก

สเปนใช้นโยบายจำกัดจำนวนคนเข้าประเทศ แม้
สำหรับคนสเปน ใช้แต่คนพื้นเมืองอินเดียและ
ทาสสำหรับการทำไร่ขนาดใหญ่ โดยการขูดรีด
โดยเฉพาะในเขตทะเลแคริบเบียน สังคม
จึงขาดการสร้างและการสะสมทักษะของคน

และความรู้ การทำไร่อย่างเพื่อผลิตน้ำตาล
ไม่ว่าจะในบราซิลหรือในเขตทะเลแคริบเบียน
ต้องการการประหยัดจากขนาดโดยใช้
ไร่ขนาดใหญ่ ซึ่งต่างกับกรณีของอเมริกาเหนือ
ที่สามารถใช้ฟาร์มขนาดเล็กปลูกข้าวสาลี ข้าวโพด
ทุกคนเป็นเจ้าของ มีที่ดินของตนเอง

นี่เป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางด้าน
สถาบันที่แตกต่างกันในสองทวีปนี้ ในละติน
อเมริกา โดยสภาพทางภูมิศาสตร์รวมทั้งนโยบาย
การจัดสรรที่ดินเรี่ยรายที่ทำให้ที่ดินขนาดใหญ่
อยู่ในมือของคนจำนวนน้อยเพราะอำนาจ
ทางการเมืองกระจุกตัว มีความไม่เสมอภาค
สูงมาก มีผลต่อความไม่เสมอภาคทั้งทาง
เศรษฐกิจและการเมืองต่อเนื่องมาเป็นร้อยๆ ปี
จนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเม็กซิโก อาร์เจนตินา
หรือบราซิล มีข้อยกเว้นบ้าง อย่างเช่นประเทศ
คอสตาริกา ซึ่งต่างกับการก้าว ในคอสตาริกา
ชาวมาสัวส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินฟาร์มขนาดเล็ก
ความเสมอภาคจึงมีสูง พัฒนาการของ
ประชาธิปไตยมีความก้าวหน้ากว่าหลาย
ประเทศที่เงื่อนไขบางอย่างไม่เอื้ออำนวย

ไม่นานแปลกใจที่ในปีค.ศ.1910 สัดส่วน
การมีที่ดินของครัวเรือนชนบทในเม็กซิโกมี
เพียงร้อยละ 2.4 ในกรณีของอาร์เจนตินา

(ปี 1895) มีเพียงร้อยละ 9.7 ในเขตทุ่งหญ้า
Pampas ขณะที่ในกรณีของอเมริกา
ในปีค.ศ.1900เฉลี่ยจะอยู่ที่ร้อยละ 74.5
โดนสูงสุดทางตะวันตก ร้อยละ 83.4 ต่ำสุด
ทางใต้ที่ร้อยละ 51 หรือแคนาดาเฉลี่ย
ทั้งประเทศอยู่ที่ร้อยละ 87

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณ
ค.ศ.1970 การวัดการกระจุกตัวของความมั่งคั่ง
ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน รายได้ หรือการบริโภค ข้อมูล
บอกถึงการกระจุกตัวที่สูงมาก เกือบทุกประเทศ
ในละตินอเมริกา การกระจุกตัวนี้ เช่นที่ดินหรือ
รายได้มีค่าสูงถึง 0.6 หรือสูงกว่านั้น (ตัวเลข
ใกล้ 1 การกระจุกตัวหรือความไม่เสมอภาค
จะสูงมาก ถ้าใกล้มาทาง 0 การกระจุกตัวก็จะต่ำ)
ในกรณีของประเทศใหญ่และสำคัญ เช่น บราซิล

เม็กซิโกและอาร์เจนตินา

ขณะที่ประเทศในเอเชียจะมีการกระจุกตัว
ที่ต่ำกว่า ในกรณีของประเทศในโลกตะวันตก
รวมทั้งสหรัฐ ญี่ปุ่น มีการกระจุกตัวที่ต่ำกว่าของ
ละตินอเมริกามาก คือมีค่าอยู่ที่ประมาณ 0.3-0.4
เมื่อดูสถิติปี 2010 ภาพการกระจุกตัวในรายได้
และทรัพย์สินที่สูงมากของละตินอเมริกาก็ยังไม่
ได้เปลี่ยนและยังสูงกว่าของไทย ในกรณี
ของละตินอเมริกานั้น ในประวัติศาสตร์ของ

ประเทศเช่นเม็กซิโก เราจะเห็นสถิติการถือครอง
ที่ดินแล้วใจหาย ที่พบว่าไม่ถึง 1,000 ครอบครัว
สามารถถือครองที่ดินเกือบทั้งประเทศ

ด้วยเหตุที่ความไม่เท่าเทียมกันใน
ความมั่งคั่ง ดูได้จากการถือครองที่ดินใน
ละตินอเมริกานั้นเอง ที่ทำให้โครงสร้างทาง
ด้านสถาบันทางด้านอื่นๆ ที่ส่งเสริมการสะสม
ทุน การเกิดนวัตกรรม การมีส่วนร่วมของ
ประชาชน มีความอ่อนแอ เมื่อเทียบกับกรณี
ของอเมริกาเหนือ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกระบวนการ
และความมั่นคงของประชาธิปไตยการพัฒนา
ด้านสถาบันการเงินและตลาดทุน การลงทุนใน
สาธารณูปโภค การจัดระบบโรงเรียนหรือการ
ศึกษา เมื่อประเทศละตินอเมริกาเกือบทั้งหมด
ได้เอกราชในต้นศตวรรษที่ 19 สาเหตุที่เป็น
เช่นนี้เพราะในละตินอเมริกาแบบการเมือง
มีการกระจุกตัวอยู่ที่ชนกลุ่มน้อยซึ่งดำเนิน
นโยบายและสนับสนุนการดำรงอยู่หรือต่อต้าน
การเปลี่ยนแปลง กติกาหรือรูปแบบสถาบันที่
จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ครอบครัวหรือพรรค
พวกของตัวเอง ตั้งแต่เรื่องที่ดิน การเปิดให้
คนต่างชาติเข้าประเทศ การให้ความคุ้มครอง
แก่ธุรกิจและอุตสาหกรรมจากการแข่งขัน ไป
จนถึงการให้สิทธิในการเลือกตั้งความอ่อนแอ

ทางด้านสถาบันซึ่งเกิดจากความไม่เสมอภาคที่มี
สูงมากนี้เอง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเมืองของ
ละตินอเมริกาหลังเอกราชเต็มไปด้วยความไร้
เสถียรภาพ เม็กซิโกเปลี่ยนรัฐบาลกว่า 40 ครั้ง
ในช่วงประมาณ 30 ปี ประเทศอาจเป็นสาธารณรัฐ
แต่เป็นระบบบารอระ ครองอำนาจโดย
เผด็จการทั้งทหารและพลเรือน ทั้งๆ ที่ประเทศ
เหล่านี้พยายามจะเลียนแบบระบบประธานาธิบดี
ของอเมริกา

แม้ละตินอเมริกาจะเป็นภูมิภาคของโลก
ที่มีการกระจุกตัวทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดมาเป็น

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 145,530
Ad Rate: 1,500

Section: First Section/ทัศนะวิจารณ์

วันที่: พุธ 14 สิงหาคม 2556

ปีที่: 26

ฉบับที่: 9092

หน้า: 10(ล่าง)

Col.Inch: 56.34

Ad Value: 84,510

PRValue (x3): 253,530

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: วิถีทุนนิยม: The great divergence : The rest VS the west(17)

ร้อยละ ปี ผ่านร้อนผ่านหนาว เกิดการปฏิวัติ
เกิดสงครามกลางเมือง อาจยาวนานและ
บ่อยกว่าอเมริกาเหนือ และภูมิภาคนี้เมื่อเวลา
ผ่านไป ช่องว่างและรายได้ชีวิตความเป็นอยู่ห่าง
จากอเมริกามากขึ้นก็ตาม แต่เมื่อดูอัตราความ
เจริญเติบโตของประเทศในภูมิภาคโดยเฉพาะ
ประเทศใหญ่ๆ นี้เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2
ละตินอเมริกาไม่ได้ล้มเหลวเมื่อเทียบกับเอเชีย
ในการเข้าร่วมกับกระบวนการโลกาภิวัตน์แรก
ของโลกในศตวรรษที่ 19

เกิดอะไรขึ้นกับละตินอเมริกา
เมื่อเทียบกับเอเชียหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
เป็นต้นมา